

דמויות

מאת אוריאל אופק

רפאל ספורטה ז"ל

אך מיתר אנכי על פי תהום הבריאה,
בי ירון, ירטט העולם
על פני מתרפקים-מתדפקים החיים
והמות מתחת – פעור למולם.

בית ליירי מלוטש זה, הלקוה מתוך ספר השירים "לחם האלים", מבטא בצורה ממצה את הווייתו הפיזית הייחודית של מחברו, המשורר רפאל ספורטה. בכ"א בשבט תשמ"ג (פברואר 1983) מת ספורטה בשנה השבעים לחייו. ארבעים שנה רצופות פעל רפאל ספורטה בתחום ספרות-הילדים, ובתקופה זו העניק לקוראים ולמאזינים הקטנים למעלה מאלף שירים קצרים וארוכים, שהיו לנכס קיים בספרותנו. הוא נולד במושבה מרגוע שבאי קפריסין בכ"ח בניסן תרע"ג (5.5.1913). אביו הרב והמחנך, שהתגורר תחילה בחברון והוגלה על-ידי התורכים לקפריסין, היה מורהו הראשון. בגיל 11 עלה ספורטה לארץ, סיים את בית-הספר "תחכמוני" בתל-אביב ואת בית-המדרש למורים בירושלים. בתום לימודיו הורה בבית-הספר בנווה-צדק ובגימנסיה "שלווה"; אחר-כך ניהל את בית-הספר "אוישיש-קין" עד פרישתו לגימלאות. כן ערך שנים אחדות את הירחון "במחנה נח"ל". ספורטה היה המעשיר הגדול של הספרות העברית לטף. מאות יצירותיו — שירים וסיפורים, חרוזים ואגדות — נדפסו ברובם בסדרות צבעוניות רבות-תפוצה בהוצאת "תפוח" שערך. שיריו-חרוזיו, המעוגנים בסביבתו הקרובה של הילד הקטן, מצטיינים באיכות מוסיקלית גבוהה, הם יפים להיגיו וקלים לזכירה וברבים מהם מצוי הומור מרנין. בזכות יצירתו העשירה לגיל הרך זכה בפרס ברש (1957) ובפרס יציב (1958): "המשורר מגלה גם חוש הסתכלות בחזיונות הטבע; נוף הצומח והחי

מצטייר בחזויות הבלבוב ובעטרת הפריון. אנו חשים במשב רוח-המולדת, נושמים ריח רענן של שדה וכרם ומסתחררים תוך חוויה עליזה וזוהרת" (מנימוקי השופטים). למעלה ממאה חוברות הוציא ספורטה בסידרת "תפוח" שערך בין השנים 1952—1962; ביניהם: "שלום, כוכב הערב", "מי פתח את הברזים", "בהלה בכפר", "תרנגולת במכולת", "ארמון החול", "מי נקי", "הרפתקאות ופלאות", "פה כולנו שובבים" ועוד. כן הוציא סידרה בת 10 ספרים גדולי תבנית בשם "מתנה", בה הופיעו בין השאר: "גן גורים", "בית קטן", "טלילי אגודלי", "פלי-פלה הופלה וכל החיי" ועוד. בנוסף על אלה הוציא ספרים גדולי תבנית, ברובם אנתולוגיות על נושאים שונים: "אגדת תל-אביב" (1959); "יגאל ואנית הזהב", "דור עזוז", "אין זו אגדה" (כולם 1959) — ספרי חג; "פרח לב הזהב" (1960). אנתולוגיה על נושא המשפחה; "בית קט ועליה" (1961) — תריסר שירי הבאי, דמיון ושעשועי לשון; "היה היתה לי גפן" (1962) — שירי ילדים עממיים מארצות שונות; וכן עיבודים מחורזים של יצירות קלאסיות לילדים: "דוליטל הרופא", "שלושה זובים" ועוד.

"ספורטה רואה את הילד על רקע הזמן שבו הוא חי", כתב עליו גרשון ברגסון (בספרו "שלושה דורות בספרות הילדים העברית", 1966, עמ' 263—264), "נותן ביטוי לזמן, למקום, להווי, ואין לו מטרה חינוכית-אידיאליסטית לחבב על הילד דברים שאינו מכירם ולהפכם לו לשאיפה".

לפני 15 שנה הפתיע ספורטה את מוקירי שירתו, בהוציאו אסופה בת ששה כרכי שירה לירית מבוגרת אישית מאד, אותה אייר בעצמו. בכרכים אלה ניתן למצוא שירים אלגיים ספוגי אווירה על בדידות והחיפוש אחרי האושר. על אסופה זו אמר המשורר: "אם שירי לילדים ולטף מצטרפים למירקם העליון של השטיח, אסופה זו היא צדו השני, הדבוק לקרקע, לוחך אבנים ועפר. פסוקים לבנים אלה הם שרי-דים להוויה אחרת, עמוקה ורחוקה, שוליים וצללים לשיר שלא הושר".

בעשרים וחמש שנות עבודתי ב"דבר לילדים" היה ספורטה מן המשתתפים הקבור-עים והמתמידים בשבועון, אני זוכר אותו מגיע מדי שבוע למערכת, נכנס בצעדו החרישי ומשרה על החדר אווירה שקטה של ידידות ומאור-פנים. יצירתו האחרונה שנדפסה בעתון זמן קצר לפני מותו היה סיפור-בחרוזים בהמשכים על זהירות בדרכים. יש לקוות שהיצירה תראה אור בקרוב בספר.

רפאל ספורטה היה אמן רב-פנים. בין הבריות היה אדם נעים-הליכות, שדיבורו חרישי ועיניו מקרינות ידידות. חרוזיו הרבים, הספוגים אור, צליל וצבע, יוסיפו להעניק שמחת-חיים וחוויה מעשירה ומזככת לקטנים ולגדולים.